

СКУГСТРЪОМ СРЕЩУ ШВЕЦИЯ

Решение на Европейския съд по правата на човека от 2 октомври 1984 г.

ТЕКСТОВЕ ОТ КОНВЕНЦИЯТА: Чл. 5 ал.3

Ключови думи и изрази: гледане на делото в разумен срок

ЦИТИРАНИ ПРИМЕРИ ОТ СЪДЕБНАТА ПРАКТИКА:

В делото "Скугстрьом"

Европейският съд по правата на човека, който в съответствие с чл. 43 на Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи ("Конвенцията") и приложимите разпоредби на Правилата на Съда (*), заседава в състав от следните съдии:

(*) бележка на секретаря: Към настоящото дело са приложими ревизираните Правила на Съда, в сила от 1 януари 1983 година.

Дж. Виарда, председател, Р. Рюсдал, В. Гансхоф ван дер Мерш, Г. Лагергрэн, Гарсия де Ентериа, сър Винсент Еванс, Р. Бернхард, както и М.А. Ейсен, секретар и Х. Петцолд, заместник-секретар

След разисквания при закрити врата на 21 май 1984 г. и 28 септември 1984 г.

постановява следното решение, прието на втората от посочените дати:

ПРОИЗВОДСТВО

1. Настоящото дело е отнесено пред Съда от Европейската комисия по правата на човека (по-нататък "Комисията") на 13 октомври 1983 г. в тримесечния срок по чл. 32, ал. 1 и чл. 47. Делото е образувано по жалба (N 8582/79) срещу Кралство Швеция, подадена на 20 октомври 1978 г. от г-н Уве Скугстрьом, шведски гражданин, в съответствие с чл. 25.

2. В искането си Комисията се позовава на чл. 44 и 48 и на декларацията, с която Швеция е признала задължителната юрисдикция на Съда (чл. 46). Целта на искането е да бъде постановено решение за това дали фактите по делото разкриват нарушение от страна на държавата-ответник на задълженията ѝ по чл. 5, ал. 3.

3. В отговор на запитването, отправено в съответствие с правило 33, ал. 3 от Правилата на Съда, г-н Скугстрьом заявява, че желае да участва в производството пред Съда и определя юриста, който ще го представлява (правило 30).

4. Отделението от седем съдии включва като членове по право г-н Г. Лагергрэн, избраният съдия - шведски гражданин (чл. 43 на Конвенцията) и г-н Дж. Виарда, председател на Съда (правило 21 ал. 3, б. "б"). На 27 октомври 1983 г.

председателят на Съда изтегля чрез жребий в присъствието на секретаря имената на петимата останали членове: г-н Р. Риздал, г-н В. Гансхоф ван дер Мерш, г-н Л. Лиш, г-н Гарсия де Ентереди и сър Винсент Еванс (чл. 43 *in fine* на Конвенцията и правило 21, ал. 4). Г-н Лиш, който е възпрепятстван да вземе участие в по-нататъшното разглеждане на делото, по-късно е заместен от г-н Р. Бернхард, заместник-съдия (правило 22, ал. 1 и 24, ал. 1).

5. Г-н Виарда, поел длъжността председател на отделението (правило 21, ал. 5), се е консултирал чрез секретаря с агента на шведското правителство ("правителството"), с делегата на Комисията и с адвоката на г-н Скугстрьом относно нуждата от писмена фаза на производството. Като взема предвид факта, че жалбоподателят не желае да представи писмена защита, на 23 ноември 1983 г. той посочва, че до 16 януари 1984 г. агентът трябва да представи меморандум и делегатът има право да даде писмен отговор в двумесечен срок от датата, на която меморандумът на правителството му е предаден от секретаря (правило 37, ал. 1).

6. Меморандумът на правителството е представен в канцеларията на 29 декември 1983 година. На 24 януари 1984 г. секретарят на Комисията уведомява секретаря на отделението, че делегатът не смята за необходимо да се спира подробно на мнението на Комисията, изразено в доклада ѝ от 5 юли 1983 година.

На 6 февруари 1984 г. секретарят на отделението получава бележките на жалбоподателя по доклада на Комисията и меморандума на правителството.

7. С писмо от 23 март 1984 г. правителството изпраща на секретаря текста на приятелско споразумение, постигнато с жалбоподателя на 19 март. Писмото е получено в канцеларията на 28 март 1984 г. (вж. пар. 22 по-долу).

На 29 март 1984 г. председателят на отделението отправя към правителството искане да уведомява Съда за разработването на законодателството, посочено в споразумението; наред с това той изтъква, че до 30 април 1984 г. делегатът на Комисията трябва да представи бележките си по това споразумение. Бележките на делегата са представени в канцеларията на посочената дата.

8. На 21 май 1984 г. отделението решава да не провежда заседание, след като се уверява, че условията за отклонение от обичайната процедура са спазени (правило 26).

ФАКТИТЕ

9. Г-н Уве Скугстрьом, шведски гражданин, е роден през 1939 г. и живее в Освал. Той ръководи предприятие за хотели и ресторанти в Мутала заедно с брат си, който е обявен в несъстоятелност през 1977 година.

На 10 януари 1979 г. главният районен прокурор (*chefssklagare*) на Мутала, г-н А., издава постановление за предварително задържане (*anhellande*) на жалбоподателя по подозрение, че е извършил различни престъпления във връзка с управлението на предприятието си - невярно счетоводно отчитане, измама на кредитори, тежка

измама - като последните две престъпления са свързани с подправяне на документи, и данъчни нарушения.

10. Съгласно работната програма за този период на прокуратурата в Мутала, където работят четирима районни прокурори, делото е възложено на г-н А.

11. Без да знае къде може да намери заподозрения, на 12 януари 1978 г. полицията обнародва съобщение за издирване. На 5 май същата година в 12:30 ч. г-н Скугстрьом е задържан в дома му и е отведен в полицейския участък в най-близкия град Сундсвал, на около 150 километра. В същия ден компетентният полицейски инспектор уведомява прокурора, дежурен през периода 5 до 7 май. Това е г-н М., районен прокурор в Линдшьопинг, който издава постановление жалбоподателят да бъде преместен в Мутала за разпит и вземане решение за продължаване на задържането му.

12. Г-н Скугстрьом напуска полицейския участък в Сундсвал под стража в събота, 6 май, в 12.30 ч. Той прекарва нощта като задържан в главното полицейско управление в Стокхолм.

13. На следващия ден той е прехвърлен в полицейския участък в Мутала (на около 250 км югозападно от Стокхолм), където пристига в два часа следобед. Разпитан е от полицейски инспектор, който след това телефонира на г-н М., дежурен прокурор. Същия ден прокурорът постановява продължаване на задържането.

14. На 8 май, понеделник, г-н Скугстрьом отново е разпитан от полицейски инспектор.

Тъй като г-н А. е в отпуск по болест, заместникът му г-н АЛ. решава да подаде молба до районния съд в Мутала за задържането на г-н Скугстрьом под стража. По искане на последния г-н АЛ. се среща с г-н Скугстрьом същия следобед и го уведомява, че до районния съд ще бъде подадена молба за задържането му.

15. Районният съд уважава молбата в заседание, проведено на 12 май. Обвинението е представено от г-н А.

Делото срещу г-н Скугстрьом е разгледано на 29 и 30 май 1978 г., където обвинението отново се поддържа от г-н А.

На 5 юни районният съд оправдава г-н Скугстрьом по отношение на тежката измама и невярното счетоводно отчитане, но го признава за виновен и го осъжда на шест месеца лишаване от свобода за подправяне на документи, измама на кредитори във връзка с подправянето на документи и данъчни нарушения.

17. На 8 юни г-н Скугстрьом представя на началника на затвора в Норшьопинг писмена декларация, че се отказва от правото си да обжалва. Въпреки това той подава жалба до Апелативния съд в Йота (Göta hovrätt) с искане да бъде оправдан. На 12 юли 1978 г. Апелативният съд в Йота отхвърля жалбата, без да я разглежда

по същество; решението на съда се опира върху писмената декларация и в него се посочва, че обвинението е представявано от г-н А.

Г-н Скугстрьом отнася въпроса пред Върховния съд. На 16 август 1978 г. Върховният съд отказва да разреши обжалване.

18. На 11 август 1978 г. по насрещен протест, подаден от прокурора срещу решението на районния съд, Апелативният съд признава жалбоподателя за виновен в тежка измама, измама на кредитори във връзка с подправянето на документи и данъчни нарушения и увеличава присъдата му на осем месеца лишаване от свобода. В този случай за обвинението се явява г-н Т.

Г-н Скугстрьом се опитва да атакува тази присъда пред Върховния съд, но на 28 септември 1978 г. последният отново отказва да разреши обжалване.

19. Г-н Скугстрьом е освободен на 19 февруари 1979 г.

ПРОИЗВОДСТВО ПРЕД КОМИСИЯТА

20. В жалбата си от 20 октомври 1978 г., адресирана до Комисията (N 8582/79), г-н Скугстрьом се позовава на Конвенцията по няколко параграфа.

Наред с други твърдения, той заявява, че "не е своевременно изправен пред съдия или пред длъжностно лице, упълномощено от закона да изпълнява съдебни функции", нито делото му е "гледано в разумен срок", в нарушение на чл. 5, ал. 3.

21. На 11 октомври 1982 г. Комисията обявява първата част от жалбата му за допустима, а в останалата част я обявява за недопустима.

В доклада си от 15 юли 1983 г. (чл. 31 на Конвенцията) Комисията изразява единодушното становище, че е извършено нарушение на чл. 5, ал. 3.

Пълният текст на мнението на Комисията е приложен към настоящото решение.

ПРИЛОЖИМОТО ПРАВО

22. Съдът е уведомен за приятелско споразумение, постигнато между шведското правителство и г-н Скугстрьом (вж. пар. 7 по-горе). Споразумението е подписано на 19 март 1984 г. от агента на правителството и адвоката на жалбоподателя, и гласи:

"[...] През пролетта на 1983 г. представители на шведското правителство уведомяват националната Комисия за преглед на някои части на Кодекса на съдопроизводството за доклада [на Европейската комисия по правата на човека] и отправят към шведската комисия молба да предложи и разработи изменения и допълнения в кодекса, за да постави извън съмнение съответствието му с чл. 5, ал. 3 на Конвенцията. Съгласно разпоредбите на шведския Правителствен акт (regeringsformen), в най-скоро време може да се очаква законопроект на правителството на основата на това предложение.

Междувременно правителството е предприело стъпки Националният съвет на съдебната власт (domstolsverket) и главният прокурор (riksklagaren) да обнародват резюме на доклада на Комисията, за да дадат възможност на съдебните органи и прокуратурата при ежедневното изпълнение на задълженията си да избягват ситуации, които Комисията е определила като нарушения на цитираната разпоредба на конвенцията.

Като се имат предвид тези обстоятелства, страните стигат до приятелско споразумение на основата на спазването на правата на човека, както е определено в Конвенцията. Във връзка с това споразумение правителството приема да заплати на г-н Скугстрьом за разходите в процеса (разноски и изгубено време) сумата от 5 000 шведски крони. Разходите за адвоката, доколкото вече не са платени от Съвета на Европа, ще бъдат заплатени от Комитета за безплатна правна помощ в съответствие с шведското право.

Г-н Скугстрьом заявява, че няма други претенции.

[...]"

Съдът отбелязва, че на заседание на 22 март 1984 г. шведското правителство официално е одобрило споразумението. Освен това адвокатът на жалбоподателя е член на Комисията за преглед на някои части на Кодекса на съдопроизводството.

23. В светлината на постигнатото споразумение правителството е отправило към Съда искане да изключи делото от списъка. Жалбоподателят заявява, че няма възражения.

24. В бележките си от 30 април 1984 г. (вж. пар. 7 по-горе) представителят на Комисията "приветства инициативата и готовността на шведското правителство да положи усилия за изменение на шведското законодателство, да обнародва в резюме доклада на Комисията и да заплати обезщетение на жалбоподателя". Според него споразумението "отговаря на индивидуалните интереси в конкретното дело". Що се отнася до обществения интерес, той между другото има следните бележки:

"[...] Не се дава никакво указание за естеството на измененията, които правителството смята за необходими, нито за срока, в който могат да се очакват предложения от шведската Комисия за преглед; още по-неясно е кога може да бъде очакван правителственият законопроект в тази насока.

Що се отнася до обнародването на резюме от доклада на Европейската комисия, надяваме се, че то ще предотврати бъдещи ситуации, подобни на положението в този случай, но то естествено няма задължителен характер."

Представителят съответно предлага Съдът да не изключва делото от списъка, а да отложи разглеждането на делото, "за да установи какъв напредък е постигнат при работата за промяна на законодателството или съответно да определи график за работата, която ще доведе до желаните изменения".

25. Съдът не споделя гледната точка на делегата. Съдът формално отбелязва приятелското споразумение, постигнато между правителството и жалбоподателя, и няма причина да смята, че това споразумение не отразява свободната воля на г-н Скугстрьом, който е заявил, че няма други претенции. Що се отнася до обществения интерес, Съдът не се чувства способен да отложи решаването на делото, нито при тези обстоятелства вижда съображения за обществен ред, достатъчни да го подтикнат към разглеждане на делото по същество (правило 48, ал. 4 от Правилата на Съда).

Поради това Съдът стига до извода, че е уместно да изключи делото от списъка.

ПО ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ

Решава с четири срещу три гласа да изключи делото от списъка.

Съставено на английски и френски език и съобщено писмено в съответствие с правило 54, ал. 2, втори параграф от Правилата на Съда на 2 октомври 1984 г.

Джерар Виарда, председател

Марк-Андре Ейсен, секретар

В съответствие с чл. 51, ал. 2 на Конвенцията и правило 52, ал. 2 от Правилата на Съда, към настоящото решение е приложено съвместното особено мнение на г-н Виарда, г-н Рюсдал и г-н Гансхоф ван дер Мерш

Подписано с инициали: Ж.В.

Подписано с инициали: М.-А. А.

СЪВМЕСТНО ОСОБЕНО МНЕНИЕ НА СЪДИИТЕ ВИАРДА, РЮСДАЛ И ГАНСХОФ ВАН ДЕР МЕРШ

(Предварителен превод)

Съжаляваме, че не сме в състояние да се съгласим с решението, взето от мнозинството съдии.

Изключването на делото отговаря на индивидуалните интереси на жалбоподателя, който признава, че това е така. От друга страна, според нас това решение не е в съзвучие с обществения интерес, свързан със съблюдаването на правата на човека, за чието опазване Съдът носи отговорност (правило 48, ал. 4 от Правилата на Съда).

Въпросът, на който трябваше да бъде даден отговор в настоящото дело, е дали след задържането му г-н Скугстрьом е бил "своевременно изправен пред съдия или пред длъжностно лице, упълномощено от закона да изпълнява съдебни функции", както изисква чл. 5, ал. 3 на Конвенцията. По-конкретно, делото дава възможност да

се изследва дали районният прокурор може да бъде смятан за "длъжностно лице" със съдебни функции.

На този принципен въпрос, чието значение е подчертано от самото правителство в неговия меморандум, е даден отговор в доклада на Комисията. Той е засегнат и в приятелското споразумение между правителството и жалбоподателя. Не се съмняваме, че шведското правителство ще положи максимални усилия да действа по начина, описан в споразумението. Въпреки това споразумението не разкрива характера на измененията, които ще бъдат внесени в Кодекса на съдопроизводството, нито кога ще бъдат направени те (вж. *mutatis mutandis* решението по делото "Тайрър" от 25 април 1978 г., Series S no. 26, pp. 13-14, para 25). По този въпрос ние споделяме становището на делегата на Комисията. Според нас Съдът преди всичко щеше да отговори на очакванията на Комисията и да ориентира шведския законодател, ако незабавно се бе произнесъл по същество.